Batu
Causerie, débat, conversation

Chaque « conversation » (**Batu**) correspond à chacune des leçons (**jannde**) du manuel d'apprentissage de lecture fulfulde (**Siigire fulfulde**)

Dewtere tinndinirde jannginoo ley batuuji jannde arandeere

Partie II

Batu/conversations 17 à 30

Voir : **Sigiire fulfulde - Partie II** – Jannde/Leçons 17 à 30

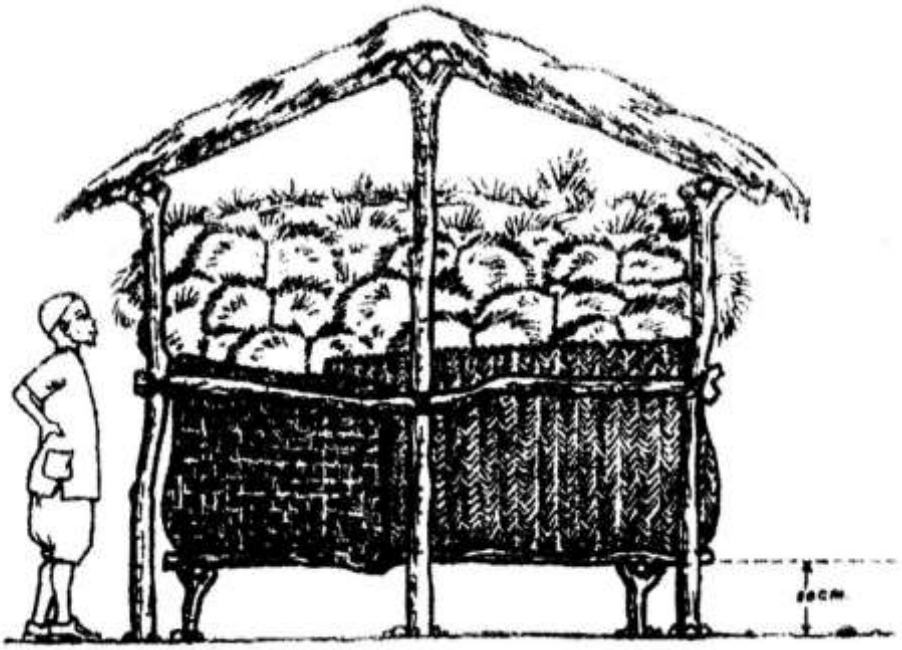

Miiliiɗo winndi : Ousmane BOLY

Wuurtinde ɗereeji e saakude :

SEDELAN
Service d'Edition en Langues Nationales
Koudougou, Burkina Faso
et
pour voir d'autres textes en fulfulde dans
BurkinaDoc de Mil'Ecole : Textes en Fulfulde

Naatirka

Nde dewtere winndaakaa faa wallita ngolliroobe dewtere sigiire heyre.

Ammaa jannginoowo ngolliroowo nde fu na haani faama ke laabi batu ɗii kaa mbattitaaki ammaa batuuji goɗɗi na ndaɓɓiɗi faa toɓɓe muɓɓen keewtaay jeegom. De ɗuum fu hata so jannginoowo jokki laabi jannginirɗi haalaaji finaatawaa fu, tawan nde tiiɗaa gollirde. Caggan ɗuum wo nde dewtere batuuji heyre waɗaande faa ɗowta dewtere sigiire heyre, na waawi tawree nokkuuje keewɗe kaanuɗe saate.

Ndelle wo anon jannginoobe nji 'oyta ɗo nde saate, dartineede ɓeydeede maa ɓuyteede de kollon.

Ammaa sigiire nde SEDELAN wallitii nde, wo sigiire haaldoore e maroobe e banngal golleeji mardi kesi heɓee hokkee maroobe janngoobe fulfulde. Miɗen miila kayre du nde laytoto wootere e dewte ballooje haaloobe fulfulde faa ko heyɗi tawee ley dewte fulfulde e ko ɓuri fu banngal mardi.

Batu 16 - Jannde 16

Voir **Sigiire fulfulde** (p 32) – dans Pdf Partie II (p 2)

En miccitoo batu paltiiɗo

1.**Batun men hannden waddanan en haala noy ndiyam laaɓɗam heɓirtee** . En njiino ndiyam tuuɗam e nyamwuuji ɗuuɗuɗi. Noy neɗɗo waɗata de heɓa ndiyam laɓɗam ? Taykee :ndiyam ɓunndu lobburu na woodi e yareede ko saabi dey ɓunndu lobburu na laaɓi ? Ina weli yarde. Ndiyam ɗo jippotoo e leydi ɗon, seedi è tuundiiji muuɗum. Njaareendi e kaaye jarooje ndiyam kanti tuundi majjam. Ndiyam ɓunndu wo ndiyam ciiwiraaɗam leydi. Kokuwol hunnduko mayru ngol haɗata tuundi saamude ley mayru.Bunndu mooɓaandu wo dabare ɓurnde hokkude ndiyam lobbam. En nji 'owan no ɓunndu lobburu heɓirtee.

2. **Hakkilande : baasiiji ndiyam tuunɗam**

Neɗɗo jeyaa yarude ndiyam keɓaaɗam fu. En ngalaa baawɗe yarde ndiyam ɓunndu wawtu fu ; ley ndunngu ley ladde, ɓunndu yeebaandu ko ɓuri heewde ɗume ngaɗeten ? En njaran ndiyam beeli de nanngen nyawuuji: de neɗɗo na waawi ittude tuundiiji ndiyam ɗii fu.

3. **Dabareeji laaɓinooji ndiyam na keewi :**

Neɗɗo na weerta tayre bagi dow ka 'akol de siiwa ndiyam heese-heese dow ɗoon. Tuundi haaɗan dow tayre bagi ndeen.

Ndiyam ciiwaaɗam ɗaam, na laaɓi ngoonga fu, naa ɗam laaɓaa ? Ɗam heyataa wurtinde ɓiɓɓe nyawuuji, de na riiwa tafon nyawuuji goɗɗi, hono buruuti iɗum yaafi gollude.

Neɗɗo na waawi jonngude ndiyam ɓiɓɓe e geeyi nyawuuji mbaatan.

Neɗɗo na waawi soodude simtinirde si buuɗi na njogaa.

Fadde neɗɗo yarde ndiyam mbaylinaaɗam, yenja nde ɗiɗi maa nde tati fayannde nde faa henndu naata seeɗa de sakitoo yara. Ndiyam njonngaaɗam de feewnaa na selli sanne, ɗum yaada e cukaloy tampukoy.

4. Yajinbinde : faa cellal men heddoo, ngaɗen no ngaɗeten fu faa njaren ndiyam laaɓɗam.

5. Batu garoowo : la ' aare wo wallan cellal

6. Konngol omtirgol jannde : njaren ngolliren ndiyam ɓulli mboɗɗoɗen yarde ndiyam beeli.

Batu 17 - Jannde 17

Voir **Sigiire fulfulde** (p 34) – dans Pdf Partie II (p 4)

En miccitoo batu paltiɗo

1. Batu men hannde wardan e haala : safaare yaawnde

Taykaade sabaabuuji tiiɗorma

En nji 'ii ndiyam laaɓɗam e neema lobbo reenata en nya-wuuji. Ɗum fu, haɗata eɗen mbarma. So barmaama na laaɓi heɗee faa ɓooya dey barmere nde sawree ? Ko saabi ? En anndi tuundi e ɓuure heɓondiri fu ceedataa. Ɗume yoni waɗeede so barmere waɗii ? limtee leɗɗe (cafaaje) mbaawuɗe heɓeede e wuro maa ɗo ɓadii. Eɗe ndanna yoga e barme naa ? Neɗɗo haani reento nde hooyata leɗɗe ɓaleeje naa ? Ko saabi ?

2. Hakkilande tiiɗormaaji :

Na wi 'ee ke barmere lootiree ndiyam nguldam e kaataare. Ko saabii ? ndiyam ɗame lootirtee? ko saabi ?

3. Filaade dabare : noy ɓuure lootirtee ?

Ɗume waɗetee so neɗɗo tuyyii ?

Ɗume waɗetee so mboddi ŋatii neɗɗo ?

Ɗume waɗetee so wo kelol maa wo goylol (cilɓol)

4. Cumnal : ɗume waawi suɓeede ley ko haala ɗum fu ?

5. Batu garoowo : duroowo yarii yarnaay ɗomkam yuwaay

6. Konngol omtirgol jannde : la 'aare yo tigital cellal

Batu 18 - Jannde 18

Voir **Sigiire fulfulde** (p 36) – dans Pdf Partie II (p 6)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men yiɗaanaa ndursitoɗen batuuji paltiiɗi : ekkitaade golleeji mardi kesi

En anndi ke adunaaru na waylo sey ngaɗen e hakkillo men ke golle mardi tilsii remane nyaamdu muuɗum. Ko saabii ? hannde jamaanu heewi yimɓe ɗuuɗi nokkuuje billoke na tilsi e maroowo fu daba dabare no daabaaji mum ndeenore e rafooji keeɗu.

Huɗo remeteeko na woodi faa walla maroobe resande daabaaji muɓɓen nyaamdu keeɗu. batte ɗuuɗugon yimɓe e heewugon haajuuji yimɓe ɓeen waɗi dey ladde tan tan heyataa ko maree daabaaji si wanaa wallitoree golle wuro.

2. Kaɓɓu ko 'uuji ngondi golleeji mardi kesi :

No adunaaru ndu waylorii de yimɓe fu na katingini e nokkuuje nii nokku na yaafi heɓude ? Noy waɗetee ndelle ? giney gollirɗi fu laytoke jawdi ɗuuɗundi ɗuum fu wo kaɓɓu ko 'u mo maroobe kawrata de no worri fu sey gooto fu waɗa kaddi baawɗe mum.

3. Anndude dabareeji lobbi banngal mardiiji kesi

So nii en muuyii remude huɗo nyaamdu daabaaji toy ndemoyten ? Ndelle na tilsi emen no piloɗen nokkuuje to ndemanten daabaaji men nyaamdu nafooru ɗum en.

Na tilsi du paamen huɗo ko kaanuɗen remude, wakkati kaandɔ aaweede, wakkati kaandɔ wa 'eede e yoorinirtee de heddoroo mboodirka muuɗum e nafoojum muuɗum. Si nii en moyyini ko 'e meeɗen de njeggitii kee daabaaji men yo dow wakiilaaku men ngoni, en neeɓdataa kaan mboodirka. Sabo en mbi 'ii e batuuji paltiiɗi ke haarannde daabaaji wo mboodirka maroowo wo ŋari muuɗum.

4. Yajinbinde : mboodirka maroowo na haɓɓodii e mboodirka daabaaji muuɗum.

5. Batu garoowo : to dewgan jeyi waɗeede.

6. Konngolomtirgol jannde : duroowo yarii yarnaay ɗomkam yuwaay.

Batu 19 - Jannde 19

Voir **Sigiire fulfulde** (p 38) – dans Pdf Partie II (p 8)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hennde wartiran hakkillo men e : to dewgan jeyi waɗeede

Anndude ke dewgan wo ko tilsi hakkunde gorko e debbo. Toy dewgan waawi waɗɗde ? ko saabi ? En kaani anndude ke caggan waɗoygon dewgan to diinankoobe hakkunde dewlondirɓe, no waɗetee de seedeyaaku dewlondirgon hakkunde gorko e debbo so wanaa yehe to Meere.

2. Anndude ko tilsi e dewgan :

Sariya Burkina kawjiiɗo nguurndam neɗɗo e ɓaade holli waawuɓe dewlondirde, ɗo duuɓi maɓɓe haani hewtude de ɓe ndewlondira, laabi ɗi ɓe ndewata de dewgan maɓɓe heɓa seedeyaaku.

Ndelle ɓii Burkina fu na tilsi e muuɗum faamande oon sariya. Sabo oon hollii ke dewgan gastaa so wanaa tawee kamɓe ndewlondiroobe ɓeen (debbo e gorko) gooto fu na yiɗi banndum. Ɗuum le hollataanaa ke dewgal doole walaa.

3. Anndude dabareeji lobbi hakkunde dewlondirɓe :

Dewlondirɓe na kaani teddinondirde

Laaɓondirde
Yurmondirde

Hokkondirde hakkeeji (hakke ngonɗo hakkunde goriiwo e deekiiwo)

Wuurdude e sagoo gooto

4. Konngol ommbirgol batu : ngaɗen no ngaɗeten de paamen sariyaaji dewgal leydi men

5. Batu garoowo : jannginde sukaaɓe

6. Konngol omtirgol jannde : dewgal to meer waɗetee

Batu 20 - Jannde 20

Voir **Sigiire fulfulde** (p 40) -dans Pdf Partie II (p 10)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hannde wardan dow : janngínde sukaaɓe

En anndi janngudo golle fu mo gollata na joganiiɗum nyeenyan e yirwere. Ɗuum le janngudo, golleeji muuɗum fu na ngonndi etorgal fuɗɗoode, etorgal hakkunde, e etorgal timminirgal. Mo janngaay le, en anndi fay haalude saɗɗa mum hoyaaɗum. Mo haalugon hoyaaɗum le golle mum na tiiɗi no dartoroo. So janngube njooɗodoke faa kaalda fu, faamitondirgol maɓɓe na hoyi sanne. Ammaa ɓe njanngaay batte haalude hoyaa gooto maɓɓe fu, de nde ɓe njooɗodii faa ɓe kaalda duu faamitondirgol hoyaa ɓe. Janngude wo leelewal laytantoo neɗɗo, ɗo wiiti fu.

2. Filaade dabareeji noy waɗetee de yimɓe fu njannga :

En paami janngudo e mo janngaay nganaa gootum ! Noy ngaɗeten de yimɓe fu njannga ? So ɓiɓɓe ɓaade feccere janngii de feccere janngaay noy hakkunde maɓɓe worndi ? Ko saabii ? Ɗume saabi de mo janngaay haalude hoyaa ɗum ? Toy heɓetee janngee ? Ndelle so wanaa ɓiɓɓe worɓe e rewɓe fu njannginee. Sukaaɓe ɓe ndiwtaay naatude ekol fu nanne. Mawɓe naata janngirɗi haalaaji finaatawaa njannga noon waɗta de janngube ɓura ɓe njanngaay heewde ley gure.

3. Suɓagol konngol ommbirgol batu : njanngen njannginen ɓiɓɓe men faa ndiiwen rafi anndal.

4. Batu garoowo : haalanan en haala talkuru rimeede.

5. Konngol omtirgol jannde : mi winndan suka am e jannde hikka.

Batu 21- Jannde 21

Voir **Sigiire fulfulde** (p 42) -dans Pdf Partie II (p 12)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hannde haalan haala : talkuru rimeede suka

Jamaanu oo laatoke jamaanu mo yimɓe ɗuuɗi faa neɗɗo fuu waawaa anndude yimɓe fu so wallitoraaki binndi. Ɗuum neɗɗo fu na tilsi tawreede talkuru cifotoondu o.

Ndelle talki ɗi neɗɗo fu tilsi tawreede ɗii fu na ngonndi fuɗɗirteendu kollooru ke joomum rimaama. Nduun wi 'etee talkuru rimeede. En anndi neɗɗo fu mo walaa talkuru rimeede nduun fu heɓataa talki keddiiɗi ɗii fu. Talki ɗi neɗɗo waawi tawreede na ɗuuɗi sii : karti danti, talkuru golle, talkuru militeere, talkuru dogginirdu moben, talkuru jahaangan na wi 'ee (paas poor) e ko heddii...

2. Tiiɗormaaji rafi talkuru rimeede :

En anndi so en muuyi winndude suka men e jannde, sey talkuru makko rimeede tawee. Ndelle rafi talkuru remiide na saaboo suka oon ronka janngude yaha yeeso ɓeyda jannde mum. So neɗɗo walaa talkuru rimeede heɓataa talki limtaaɗi caggan ɗii fu faa 'e wooturu majji.

3. Dabareeji lobbi faa suka fu heɓa talkuru mum rimeede :

Si nii debbo laytoke teddudo fu illa puɗɗe o yaha suudu lokotoroore o peesoo wakkati fu peesowoo faa ɗo o hewti hoore makko. Nde o hewti hoore makko fu, kanko e jom suudu makko (baaba biɗɗo oon) ɓe njaɓa talkuru ndu wuro dokotoro winndi holli rimeede suka oon ɓe njaara meeri faa suka oon talkuru muuɗum rimeede winnde. Taa njeggiten kee wakkati oon inna e baaba suka oon sey njaada e talki muɓɓen rimeede maa kardantiiji muɓɓen sakitoo suka maɓɓe winndanee talkuru muuɗum rimeede.

4. Konngol ommbirgil batu : ngaɗen no ngaɗeten fu suka men heɓa talkuru rimeede.

5. Batu garoowou : maroobe e suudu kosam

6. Konngol omtirgol jannde : mi winndanan suka am talkuru muuɗum rimeede heɓa naata jannde .

Batu 22- Jannde 22

Voir **Sigiire fulfulde** (p 44) -dans Pdf Partie II (p 14)

En miccitoo batu paltiido

1. **Batu men hannde haalan : maroobe e suudu kosam**

Anndude ke marude tewta kosam wo nafaa mawdo e maroo-wo. Maroowo tewtoowo kosam na haani habbondira e suudu kosam. Ko saabi ? Arande rewbe maroobe wo ndoondotono kosam de njiillo cotta (cippan). Hannde oon jamaanu na wondi e faltaade. Ammaa faltagon majjum wo nafaa maroobe rewbe e worbe fu. Ko saabi ? En anndi ke cuudi kosam na ngoni hannde di maroobe njeyi boy.

2. **Kabbu ko 'uuji di maranoobe kosam kawrat :**

Maroobe na tewta kosam na ngondi kabbu ko 'u banngal na 'i kosaaji, nokkuuje do maretee, riiwnondirgol kosam conndi e kosam na 'i ley luumo, sadda nyaamdu....

Kabbu ko 'u cuudi kosam diin wo hono noon e banndum : giney gollirdi goddi kebataake ley leydi men so wanaa yuura e leyde godde, riiwnondirgol kosam conndi e kosam na 'i ley luumo, kosam dam waawaa reseede faa booyaa....

3. **Dabareeji lobbi banngal tewtoobe e golloobe kosam :**

Dabareeji dile kaani wadeede faa buyta kabbu ko 'uuji limtaadi ? moy en kaani wadude dume de moy en ngada dume ? dume laamu leydi men haani wadude ? dume maroobe kaani wadude ?

So maroobe kawritaay noy semmbe mabbe worri ? En anndi nafaa golloobe na wodi kawrital mubben. Ndelle sey maroobe cemmbina baale mubben ; ada ahdiiji golle, njanngina yimbe mubben golleeji kesi banngal mardi filoo kosam....

4. **Konngol ommbirgol batu : ndaben no golle maroobe tewtoobe kosam e cuudi kosam men ndartoroo**
5. **Batu garoowo : nyaamdu beydi**
6. **Konngol omtirgol jannde : nafaa maroobe na woodi e habbondirgol mubben e suudu kosam**

Batu 23- Jannde 23

Voir **Sigiire fulfulde** (p 46) -dans Pdf Partie II (p 16)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hannde wardan dow : nyaamdu ɓeyɗi

Faamude ke faa ɓeynge waɗa kosam sey nge haara tawee yahdu somnaay nge. Ko saabi de nagge ɓeynge na haani taa hebbina yaadu ? So nii nagge na yaha sanne fu ko adannoo waɗta e kosam ɗuum feccere muuɗum fu naata e yahdu toon de kosam ɗaam ɓuytoo.

Paamen ke wana nyaamdu fu hokkata kosam. Ammaa nagge ɓeynge so wanaa reedu mum heewa de hokkee nyaamdu tirintinooru ɗum won : dumo, sooja, conndi kamanaari, e ko nanndi muuɗum. Paamen faa hannde ke sooja na waawi waɗaneede bita yarnee ɓiɓɓe na 'i faa ɗi entee illa lebbi maj-ji ɓuraay tati. Ɗuum wo waɗetee faa maroowo oon heɓa ko-sam nagge ngeen ko heewi.

2. Dabareeji nafooji nyaamdu ɓeyɗi :

En anndi nagge wo huɗo e haako woni nyaamdu muuɗum. Ndelle faa keɓen kosam keewɗam de tawee iɗam woodani en tinu, sey ko nyaamneten ɓeynge men tawee ceede mum ɗuuɗaa. Ɗuum le sey ni maroowo fu filoo daliili no resiranta ɓeynge muuɗum huɗo lobbo, de sooda nyaamduuji tirintinoo-ji. Ammaa maroowo ndemanoowo ɓeyɗi muuɗum de sooda nyaamduuji tirintinooji ɓuroyta tinu. Nde maroowo na waawi remude ko wi 'etee sooja itta ɓiɓɓe majjum nyaamna ɓeynge mum de yarna ɓiɓɓe na 'i mum faa kosam heewa. ɓadee annduɓe yamon no haani gollireede faa paamon.

3. Konngol ommbirgol batu : faa kebbinen kosam, sey kaar-nen, powtinen ɓeyɗi men de kokken ɗi nyaamduuji tirintinooji.

4. Batu garoowo : bita sooja ko waɗantee ɓiɓɓe na 'i

5. Konngol omtirgol jannde : faa ɓeynge waɗa kosam sey nge ɓeydanee nyaamdu tirintinooru.

Batu 24- Jannde 24

Voir **Sigiire fulfulde** (p 48) -dans Pdf Partie II (p 18)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hannde wardan : lugginen anndan men e nafaaji soojaa.

Soojaa wo sii nyebbe ko waawi wallude maroowo tewtoowo kosam e ɓuytude saɗɗaaji mum banngal tirintingol ɓeyɗi.

Ɗeen nyebbe ɓiɓɓe majje wo nyaamne ɓeyɗi faa tirita. Caggan ɗuum du wo ɗe ngaɗeteeɗe bita yarnee ɓiɓɓe faa keɓe entee illa lebbi muɓɓen ɓuraay tati. Enteede majji oon du bonnantaaɗi faay huunde. ɗuum na walla maroowo ɓeydude kosam ɗam ɓiɓɓe na' i ɗiin musinannoo ɗaam ley kosam mak-ko conneteeɗam.

Maroowo fu mo selaay tewtude no golle mardi woodirta yiitan. Ndelle en cooboo tewtude e gollirde ko kollaɗen.

2. Ko kaanuɗen jogitaade :

Margon tewta kosam wo margon ndiiwoowon fakkere. Ko saa-bi ? sabo maranoobe tewtugon kosam na kokka golleeji juuɗe yimɓe heewɓe. so yimɓe heewɓe keɓii gollan junngo talkaaku ɓuytoto ley gure. En mbaawi limtude to gollan ngaan hokkirta golleeji juuɗe : kosam sottete, na 'i wo ndurete, wa 'ooɓe huɗo keɓan ɓe connira, sottooɓe kosam ɗaam ley bitikaaji maa ley lotelaaji adan golloobe na heewi ko limtaaka...

3. Konngol ommbirgol batu : nawtoroɗen soojaa e tirintingon ɓeyɗi men e entirgon ɓiɓɓe na 'i men faa keɓen tinu ley ko-sam men.

4. Batu garoowo : ɓeynge hosoose

5. Konngol omtirgol jannde : soojaa na woodi nafaaji keewɗi (e maroobe kosaaji) .

Batu 25- Jannde 25

Voir **Sigiire fulfulde** (p 50) -dans Pdf Partie II (p 20)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hannde ooran dow : nagge hosoose

Anndude ke wanaa nagge fu won kosaaye

Nagge fu tawretee kosam naa ? ko saabi ? ndelle sey piloɗen faamude ɗile na 'i woni kosoosi. Sabo en paamii wanaa nagge fu heewi kosam; ɗuum waɗi de duroobe na mbi 'a nagge waaniiye wo ɗaakaale maa nagge waaniiye wo kosaaye. On anndi na 'i keewɗi kosam farooji mon naa ? noy ɗi mbi 'tee ?

Na 'i bi 'eteeɗi Gudaali maa azawak ɗi wo na 'i anndiraaɗi kosam keewɗam. Dabare ɗele ngaɗeten de keɓen ɗiin na 'i ?

2. Filaade dabare lobbere e na 'i kosoosi :

So nii tawaama oo maroowo na jogii na 'i hemnde e ko yowi de waawaa heɓude kosam faa 'e liitiraaji joy ko koreeji mum ndiiba, de oo maroowo na jogii nagge woote hokkoowe o liitiri joy o diibina koreeji makko toy cuɓotoɗen ? na 'i hemnde ɗii naa wooto ngee ? Ndelle en tinnoo woote hokkoowe liitiraaji joy ngee hono muuɗum ngaɗa hemnde ley hoggo men.

3. Batu garoowo : kalhaldi lobbiri

4. Konngol omtirgol jannde : faa kosam keewɗam heɓee, sey ɓeynge kosaaye maree.

Batu 26- Jannde 26

Voir **Sigiire fulfulde** (p 52) -dans Pdf Partie II (p 22)

En miccitoo batu paltiiɗo

1. Batu men hannde haalanan en : kalhaldi lobbiri

En kaali e batu men paltiiɗo faa kosam keewɗam heɓee, sey nagge kosaaye maree. Ndelle noy ngaɗeten de na 'i kosaaji tabita ley hoggo men ? ko saabi ? so nii na 'i ɗi njogiɗen hannde ɗii asulu muɓɓen kantoke e junngo men noy tewtugon men hebbinde kosam wattinirta ? Ndelle ndaben no na 'i kosaaji ɗiin tabirta ley hoggo men. Ɗuum sey kalen kalahali ɗi yuwdi na 'i kosaaji. Sabo maroobe mbi 'ii : « lobbe rimata lobbol » ndelle paamen kalahaldi yuwndi e na 'i kosaaji ni rimata na 'i kosaaji.

2. Dabareeji lobbi faa kalahaldi lobbiri heɓee :

Faa kalahaldi lobbiri heɓee sey ndii yuura e na 'i kosaaji, ndi haybee faa wooɗa, ndi darnee hono no ɓeynge noon.

Ley hoggooji men en anndi yuwdiiji na 'i men ɓuri heewude kosam, kalen ngaari ittaandi e ndiin yuwdi.

3. Batu garoowo : wattitinde kalahaldi

4. Konngol omtirgol jannde : so nii en muuyi ɓeyɗi kosaaji tabita ley hoggo men fu, sey kakkilanen ko kalantendi.

Batu 27- Jannde 27

Voir **Sigiire fulfulde** (p 54) -dans Pdf Partie II (p 24)

En miccitoo batu paltiiɗo

Batu men ooran dow wattitigon kalhaldi

Jom en annde kollii ke ngaari so rimdii e nagge de ndi warii ndi rimdii ɓii ngeen nagge (ɓiiyri) fu na waawi saabaade nyawuuji kaɓɓondirɗi e yiiyam majji. Ndelle ɗume kaanuɗen waɗude faa kisen oon nyaw ? En potan e koɗɗo men mo kawtuɗen golle mbattiren kalhaldi tawee bonnaay faa 'e goo-tum e golleeji tewtugon men kosam anen e koɗɗo men.

En mbaawi sottude kalahaldi men cooden ngonndi ndi annduɗen wo yuwdi na 'i kosaari. Ko annduɗen en ngaɗii na walla en wattitinde kalahaldi tawee e ceedaay e yuwdi lobbiri fu en ngaɗan.

Batu 28- Jannde 28

Voir **Sigiire fulfulde** (p 56) -dans Pdf Partie II (p 26)

Taalewon hakkunde nagge kosaaye e nagge ɗaakaale

1. **Nagge ɗaakaale jali herkiti de wi 'i :** ɓuri kam walaa ngoo e ngoo too fu. Sabo miin jogii ŋari ki goɗɗo fu walaa, miin jogii lowal lobbal, miin weli daande e ku 'unaali ;

2. **Nagge kosaaye jaabii wi 'i alla uddu suudu maa ngen penoowen,** miin ɓuri ma ɓura haɓɓa sabo miin hokkata ɓiyam e ɓiɓɓe woɓɓe ko kaaja ley nguurndam muɓɓen. Aan le a nafataa ɓiya sakko ɓii goɗɗo.

3. **Nagge ɗaakaale jaabii wi 'i :** a waɗii ko mboowuɗaa so fewre, ɗume kokkataa ɓiya e ɓiɓɓe woɓɓe ko miin mi jogaaki ? Umman-am ɗoon !

4. **Nagge jaabii wi 'i : a yamii-kam ko pahmataa jooni !** so mi walaa ɗoon ɓiyam e ɓiɓɓe woɓɓe kattoto kam ; sabo mi yarnan ɓiyam kosam enndu am faa haara hedda de maruɗo kam ɓira yara yarna ɓiyum e giɗo fu, sotta ɗam heɓa ceede leeɓira laaɓira.

5. **Nagge ɗaakaale semteeɗe heɓi ɗum de wi 'i waɗii yiɗde nananeede kaa !!**

Anon kettiniiɓe ngol taalewol caree hakkunde ɗii na 'i ɗiɗi !

Batu 29- Jannde 29

Voir **Sigiire fulfulde** (p 62) -dans Pdf Partie II (p 32)

Kokkondiral hakkillo

1. En njanngii en mbatii dow ko ɗuudi e golleeji men mardi, nguurndam men, mba' a diiji men e ko nanndi muuɗum ɗum kaanunoɗen mbataay faa kiɓɓintinen batuujimen ?

2. Ley batuuji e jandeeji ɗii, ɗume njogitiɗon ko ɓuri teentinaade ? ko saabii

3. Moy e moodon jogii tinndinoore lobbere banngal ko fu teentinaade ɗum ?

4. Moy e moodon miccitii annde ɗe maroobe men illa ajan njogorinoo daabaaji muɓɓen de tawɗen ɗi? Mbinndowee ɗeen annde ngaddee faa ngaɗen e ɗereeji nawtoroɗen.

Batu 30 et 31- Jannde 30

Voir **Sigiire fulfulde** (p 64) -dans Pdf Partie II (p 34)

Ko kaanuɗen waɗude

1. De anen le ɗume ngaɗeten ley wuro men illa jooni ? ɗoo wakkatiiji garooji le ?

2. Anndal ngale muuyeten anndineede? Banngal : mardi, cellal naa cenndal (desantaralisason) laamu?